

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/215958,Na-fali-Historia-radia-w-II-Rzeczypospolitej.html>
26.02.2026, 18:20

Na fali... Historia radia w II Rzeczypospolitej

„Halo, halo, tu Polskie Radio Warszawa, fala 480” – tymi słowami Janina Sztompkówna powitała przy mikrofonie słuchaczy 18 kwietnia 1926 r., otwierając tym samym dzieje polskiej radiofonii.

[II Rzeczpospolita \(II RP\) Kultura](#)

18.04

Rozpoczęło się nadawanie stałego programu, który do 1939 r. skupił wokół Polskiego Radia przeszło milion abonentów. Odbiornik radiowy początkowo budził niepokój, jednak radio jako nowe medium zdobyło w krótkim czasie ogromną popularność.

Niemałą w tym zasługę mieli angażujący się w przygotowanie audycji ludzie z wielkimi nazwiskami, którzy często stawali się legendą. Aktywność Polskiego Radia w okresie międzywojennym skupiała się na kształtowaniu tożsamości, świadomości obywatelskiej i identyfikacji z państwem w specyficznych warunkach Polski odrodzonej po wielogeneracyjnej przerwie. Eksponowano i kształtowano kanony tradycji i kultury – język, symbole narodowe, literaturę, święta i rocznice historyczne. Wyznaczano stosunek do niepodległości, instytucji państwa czy ambitnych projektów modernizacyjnych.

Dzieje przedwojennego Polskiego Radia symbolicznie zamykają nadawane do 23 września 1939 r. przemówienia radiowe prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego i szefa propagandy Dowództwa Obrony Warszawy ppłk. Wacława Lipińskiego, które podtrzymywały wśród warszawiaków wolę oporu, były powszechnie słuchane i obszernie cytowane na łamach prasy. Głos na antenie stał się głosem walczącej stolicy, którego wyczekiwano – był podstawowym źródłem informacji o sytuacji wojennej.

Polecamy:

- Infografiki: [„Na fali... Historia radia w II RP”](#)
- Komiks: [Polskie Radio. Wrzesień '39](#)
- Komiks: [Halo, tu Polskie Radio Warszawa. Na froncie wojny w eterze 1939–1945](#)
- Publikacja: [Polskie Radio i Telewizja w stanie wojennym](#)
- [Michał Rastazański: Sto lat radiofonii w Polsce](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

II Rzeczpospolita, Kultura

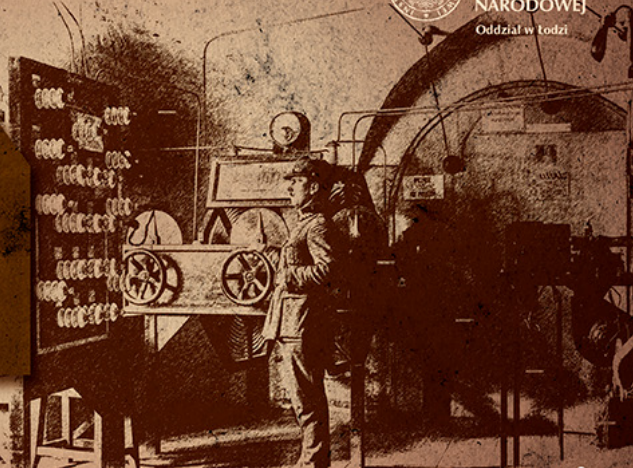
Artykuł

II RZECZPOSPOLITA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Łodzi

NA FALI... HISTORIA RADIA W II RP

Niepodległa w eterze

W nocy z 18 na 19 listopada 1918 r. oficerowie WP przejmują od Niemców wojskową radiostację „WAR” w Cytadeli Warszawskiej, by nadać w świat alfabetem Morse’a (jeszcze) radiotelegram:

„
**Pragnę notyfikować rządowi
i narodom wojującym
i neutralnym
istnienie Państwa Polskiego
Niepodległego, obejmującego
wszystkie ziemie zjednoczonej
Polski.**

Za pośrednictwem poniemieckich i poustriańskich stacji odradzające się państwo polskie nawiązało łączność z zagranicą (w 1923 r. usprawnia ją Transatlantycka Radiotelegraficzna Centrala Nadawcza w Babicach-Boernerowie), a także z radiostacjami w odbudowującym się kraju. Przez radio kontaktowano się m.in. z oblężonym przez Ukraińców Lwowem i z radiostacjami polowymi polskich armii w czasie wojny polsko-bolszewickiej.

Uroczystość z okazji nadania setnej audycji próbnej stacji PTR.

1920

2 LISTOPADA

Pierwsza stacja radiofoniczna na świecie nadająca regularne programy do powszechnego odbioru (radio KDKA w Pittsburghu)

Gmach Polskiego Towarzystwa Radiotechnicznego przy ul. Narbutta 29. Pierwsza rozgłośnia i radiostacja w Polsce.

1922

19 MARCA

Pierwsza stacja w Europie (rozgłośnia w Moskwie)

Rozwój polskiego broadcasting (tak z angielska nazywano radiofonie) był utrudniony przez:

- niedawne wojny o granice – państwo miało wyłączone korzystanie z urządzeń radiotelegraficznych,
- do 1924 r. posiadanie radioodbiornika było w Polsce nielegalne – z uwagi na potrzebę ochrony tajemnicy korespondencji odmawiano zezwoleń na instalację odbiorników osobom prywatnym,
- trudności wewnętrzne – często zmieniające się rządy nie sprzyjały staraniom o ustawę radiową.

Główni twórcy próbnej stacji PTR:
inż. Roman Rudniewski, Stanisław Odyniec (kierownictwo)
inż. Władysław Rabęcki (technik)
prof. Karol Stromenger (kompozytor i krytyk muzyczny)
Wanda Tatariewicz (audycje dla dzieci)
Alojzy Mikołaj Kaszyn (kierownik literacki odpowiedzialny za program)
Halina Wilczyńska (pierwsza spikerka)

1925

1 LUTEGO, GODZ. 18.00

Słowa inż. Romana Rudniewskiego, dyrektora spółki akcyjnej PTR, „Tu próbna stacja radionadawcza Polskiego Towarzystwa Radiotechnicznego w Warszawie, fala 385 m” zainaugurowano pierwszą na ziemiach polskich audycję radiową.

Za pomocą nadajnika o mocy 0,5 kW rozpoczęto nadawanie codziennych jedno- i dwugodzinnych programów próbnych. Początkowo głównie odczyty i „radiokoncerty”, w krótkim czasie przerodziły się w przemysłowy program z czytelnym przesłaniem prospektowym i propaństwowym.

Istniejąca w okresie przedkoncesyjnym, na mocy specjalnego zezwolenia rządowego, próbna stacja PTR nadawała do 14 marca 1926 r., łącznie przez 240 dni.

Prowadzony w 1920 r. nastuch radiowy i zastosowane nowe techniki łamania bolszewickich szyfrów (zespół kryptologów por. Jana Kowalewskiego – na zdjęciu powyżej) odegrały ogromną rolę i zadecydowały o wyniku zarówno Bitwy Warszawskiej, jak i całego konfliktu. Dokumenty polskiego radiowywiadu zostały wpisane na Światową Listę Programu UNESCO „Pamięć Świata”.

Kadra wybitnych radiotechników polskich wywodziła się z wojska. Wkrótce zasilili oni rzesze radioamatorów. Radio jako nowy środek masowego komunikowania fascynowało współczesnych – podobnie jak dziś fascynują nowe media.

